

(Ne)poštivanje standarda profesionalnog novinarstva u tjednicima Bjelovarsko-bilogorske županije

Marčinković, Deni

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:427160>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-16**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 10_/NOV/2017

**(Ne)poštivanje standarda profesionalnog novinarstva
u tjednicima Bjelovarsko-bilogorske županije**

Deni Marčinković, 0504/336

Sveučilište Sjever

Odjel za novinarstvo

Završni rad br. 10_/NOV/2017

(Ne)poštivanje standarda profesionalnog novinarstva u tjednicima Bjelovarsko-bilogorske županije

Student

Deni Marčinković, 0504/336

Mentorica

Lidija Dujić, doc. dr. sc.

Koprivnica, rujan 2017.

Predgovor

Moć medija iz dana u dan sve je jača. Često se kaže da se ništa nije dogodilo ako to mediji nisu zabilježili. Premda im je uloga da nas informiraju, obrazuju i zabavljaju, mediji se nerijetko pojavljuju u ulozi posrednika koji manipuliraju i dezinformiraju. Osim toga, zadaća im je biti u službi javnosti a ne politike. U svom radu dužni su poštovati standarde profesionalnog novinarstva – istinitost, poštenje, točnost, nepristranost i uravnoteženost. Jednako tako moraju poštovati etička i moralna načela te podliježu mnogim zakonima i kodeksima. Unatoč tome svakodnevno smo svjedoci objavljivanja netočnih i neprovjerenih informacija, otvorenog zagovaranja određene strane, izostavljanja bitnih činjenica i mnogih drugih kršenja standarda. Uzrok tome djelomično možemo pripisati brzini, koja je postala presudan faktor u radu medija, a djelomično i uskoj povezanosti vlasnika medija s političkim moćnicima.

Sažetak

Mediji kreiraju javno mnijenje stoga moraju poštovati standarde profesionalnog novinarstva. Ovaj završni rad komparativnom analizom političkih i gospodarskih tekstova Bjelovarskog lista, najčitanijeg županijskog tjednika, i Bjelovarca, najdugovječnijeg tjednika u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji, analizira u kojoj mjeri se ti standardi krše. Analiza se vrši na temelju 20 članaka objavljenih u Bjelovarskom listu u vremenskom razdoblju od 9. siječnja do 2. svibnja 2017. godine te 6 članaka objavljenih u Bjelovarcu u vremenskom razdoblju od 26. siječnja do 11. svibnja 2017. godine. Istraživanje je pokazalo da se standardi profesionalnog novinarstva krše u oba tjednika – s tim da je u Bjelovarskom listu zastupljenost takvih tekstova znatno veća.

Ključne riječi: mediji, lokalni mediji, standardi profesionalnog novinarstva, etika u novinarstvu

Popis korištenih kratica

BBŽ	Bjelovarsko-bilogorska županija
ZM	Zakon o medijima
SAD	Sjedinjene Američke Države
BBR	Bjelovarsko-bilogorski radio
HGK	Hrvatska gospodarska komora

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Što su i kako funkcioniraju mediji?	2
2.1. Društvena uloga medija.....	2
3. Kriteriji profesionalnog novinarstva	4
3.1. Istinitost	4
3.2. Poštenje	5
3.3. Točnost.....	5
3.4. Uravnoteženost.....	6
3.5. Nepristranost	7
4. Etika u novinarstvu	8
4.1. Mediji i vlast.....	9
5. (Ne)poštivanje standarda profesionalnog novinarstva u tjednicima Bjelovarsko-bilogorske županije.....	10
5.1. Analiza medijskih sadržaja u izabranim lokalnim tjednicima	10
5.1.1. Bjelovarski list.....	11
5.1.2. Bjelovarac.....	15
5.1.3. Sličnosti i razlike analiziranih tjednika.....	18
6. Zaključak.....	20
7. Literatura.....	21
Popis slika	23

1. Uvod

Ovaj završni rad bavi se problemom (ne)poštivanja standarda profesionalnog novinarstva u medijima na području Bjelovarsko-bilogorske županije, posebice u tiskanim izdanjima. Svrha ovog rada jest istražiti i analizirati što su zapravo mediji, kako funkcioniraju i koja je njihova društvena uloga. Nadalje, rad analizira kriterije profesionalnog novinarstva te ukazuje na bitnost njihove primjene u izvještavanju. Isto tako, istražuje se narušavaju li ti mediji etička i moralna načela te poštuju li Kodeks časti Hrvatskog novinarskog društva. Cilj rada jest utvrditi krše li lokalni tjednici profesionalne standarde i u kojoj mjeri s obzirom na to da su pod izrazitim utjecajem vlasnika i lokalnih moćnika. Ujedno, želi se naglasiti kao je nužno povećanje kontrole medija u navedenom segmentu.

Prvi dio završnog rada uvodi nas u sadržaj i funkciju medija, njihovu društvenu ulogu te nam predstavlja pravne akte koji određuju rad medija. Također, pobliže nas upoznaje sa standardima profesionalnog novinarstva i ukazuje na moguće posljedice uzrokovane njihovim nepridržavanjem. Drugi dio rada bavi se etikom u novinarstvu, poštivanjem njezinih načela, kao i aspektom isprepletenosti medija i vlasti. Završni dio rada istražuje izvještavanje lokalnih tjednika o radu jedinica lokalne samouprave i regionalne uprave. Istraživanje je provedeno na 20 članaka objavljenih u Bjelovarskom listu u vremenskom periodu od siječnja do svibnja 2017. godine te 6 članaka objavljenih u Bjelovarcu u istom vremenskom razdoblju.

2. Što su i kako funkcioniraju mediji?

Pojam mediji označava sustave javnog informiranja koji služe za prenošenje vijesti i audiovizualnog sadržaja u svrhu informiranja, obrazovanja i zabave najširih slojeva društva. Njihov utjecaj snažan je i nezaustavljiv, stoga slobodno možemo reći kako današnji svijet bez medija ne može funkcionirati.

Zakon o medijima (dalje u tekstu ZM) u svom drugom članku jasno definira medije. „Mediji su: novine i drugi tisak, radijski i televizijski programi, programi novinskih agencija, elektroničke publikacije, teletext i ostali oblici dnevnog ili periodičnog objavljivanja urednički oblikovanih programskih sadržaja prijenosom zapisa, glasa, zvuka ili slike. Mediji nisu knjige, udžbenici, bilteni, katalogi ili drugi nositelji objavljivanja informacija koji su namijenjeni isključivo obrazovnom, znanstvenom i kulturnom procesu, oglašivanju, poslovnoj komunikaciji, radu trgovačkih društava, zavoda i ustanova, udruga, političkih stranaka, vjerskih i ostalih organizacija, školskih glasila, „Narodne novine“ Republike Hrvatske, službena glasila jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i ostala službena priopćenja, plakati, letci, prospekti i transparenti, te video stranice bez žive slike i druge besplatne obavijesti, osim ako ovim Zakonom nije drukčije propisano.“ Teoretičari uglavnom dijele mišljenje da su mediji zapravo složen mehanizam koji je podvrgnut strogim zakonima poslovanja. Osim zakonskih regulativa, jedan od glavnih čimbenika u radu medija je vrijeme. Nekada smo vijesti o nekom događaju mogli čitati tek drugi dan, no pojavom suvremenih medija, posebice interneta, informacije o tom istom događaju dobivamo u trenutku njegovog nastajanja ili s neznatnim zakašnjenjem.

Mediji u cijelom svijetu funkcioniraju na isti način, ali svaka vrsta medija i svaka redakcija imaju svoje specifičnosti. Ne prikazuju svi mediji određeni događaj na isti način. Svaki medij mora znati koja je ciljana publika kojoj se obraća te njoj prilagoditi način prezentacije tog događaja.

2.1. Društvena uloga medija

Informacija, zabava, uvjerenje i transmisija odnosno prijenos kulture najvažnije su funkcije medija. To je razlog zašto je moć medija toliko snažna i utjecajna pa stoga možemo zaključiti da imaju sposobnost mijenjati svijet. Poznata su stajališta kako su mediji četvrta vlast, pri čemu se aludira na paradigmatičnu trodiobu vlasti u demokratskim društvenim uređenjima, prema kojoj postoji zakonodavna, izvršna i sudska vlast (Malović 2005: 53). Nerijetko se medije naziva i sedmom silom jer iznose dovoljno dokaza za takvo stajalište. Koliko je moć medija

zapravo velika, najbolje saznaju oni koji je i osjete. Slučajni kadar ili tek jedna izgovorena odnosno napisana rečenica čovjeku mogu promijeniti život. Ponekad novinari nisu svjesni svoje moći niti toga koliko njena zloupotreba može biti štetna.

Moć medija nije samo negativna. Puno se toga pozitivnog i društveno korisnog može naći u medijima. Tu se prije svega misli na informativnu, odgojno-obrazovnu i zabavnu ulogu medija. Nadalje, mediji se bave promicanjem prava najugroženijih skupina današnjeg društva, pravima djece, a jednako tako nebrojeno je mnogo uspješno odrađenih humanitarnih akcija upravo zahvaljujući medijskim inicijativama.

Mediji imaju društvenu odgovornost, a to znači da bi trebali biti u službi kako društva tako i pojedinca. Ukoliko se ne pridržavaju toga, ljudi imaju pravo poduzimati mjere protiv njih i pokrenuti sustav kontrole medija. Ovo pravo jednako vrijedi i za nacionalne ali i za privatne medije. Na primjer, ako komercijalna TV postaja ne emitira obrazovne programe jer joj ne donose gledanost a time i dobit, država je može, svojim mjerama, prisiliti da objavljuje takve programske sadržaje (Malović 2005: 54).

Sve vrste medija imaju veliku moć uvjeravanja, a najbolji pokazatelj toga je sve veći broj reklamnih poruka u medijima. Bilo da se radi o novinama, radiju, televiziji ili internetu, promidžbene poruke postale su neizostavni dio i to je sasvim uredu sve dok su jasno i nedvosmisleno označene, a na krajnjem korisniku je izbor hoće li im vjerovati ili ne.

3. Kriteriji profesionalnog novinarstva

U svom radu novinari su dužni biti profesionalni, a to znači da slijede etiku, moral, poštenje i istinu. Rad novinara reguliran je nizom pravnih akata kao što su: Zakon o medijima, Zakon o elektroničkim medijima, Kazneni zakon, Zakon o obveznim odnosima te mnoge međunarodne konvencije i deklaracije. Zajednički stavovi većini kodeksa jesu oni o slobodi medija, slobodi istraživanja, slobodnom protoku informacija i obvezama novinara prema izvorima te uravnoteženo, objektivno i pošteno informiranje (Malović, Ricchiardi i Vilović 2007: 50). Novinari imaju pravo pitati svakoga što god žele, posjetiti bilo koji događaj ili tražiti razgovor s najutjecajnijim i najvažnijim ljudima, ukratko imaju pravo znati. Upravo to pravo temelj je na kojem počivaju novinarski standardi. Jednako kao što imaju prava, novinari imaju i dužnost, a to je poštivanje tih standarda. Kako navodi Stjepan Malović, temeljni standardi profesionalnog novinarstva su istinitost, poštenje, točnost, uravnoteženosti i nepristranost.

3.1. Istinitost

Istina nema alternativu i ona je temelj novinarstva. Mišljenja teoretičara oko profesionalnih standarda novinarstva dosta su podijeljena, ali ono oko čega se svi slažu upravo je istina. Vijest je osnovna novinarska forma, temelji se na točnim podacima te predstavlja istinu. Ukoliko nije istinita, jednostavno nije vijest. Svaki novinar ima vlastite izvore informacija, no koliko god oni pouzdani bili, svaku informaciju treba iznova provjeravati prije njene objave. Inzistiranje na provjerenim činjenicama novinarima je vrlo često spasonosan izlaz. Ako nema dovoljno činjenica ili ih je teško provjeriti bolje je „stati na loptu“ i pokušati doći do novih podataka nego pod pritiskom rokova objaviti nešto netočno (Malović 2005: 20). Često se za istinu kaže da je najbolja obrana protiv tužbi. Provjerimo li sve podatke prije objave te za njih posjedujemo dokaze, ne trebamo se bojati sudskih tužbi, kojih u novinarskom poslu ima mnogo.

Koliko neistina i neprovjeravanje podatka može skupo koštati, dobro je osjetio urednik Jutarnjeg lista Davor Butković. Naime, on je u siječnju 2008. godine napisao i objavio intervju s tadašnjim premijerom Ivom Sanaderom pod naslovom *Srpski radikali razlog više da uđemo u NATO*. Drugi dan Ured za odnose s javnošću Vlade Republike Hrvatske poslao je priopćenje u kojem stoji da „Predsjednik Vlade Ivo Sanader nije dao intervju uredniku Jutarnjeg lista Davoru Butkoviću niti je posljednjih dana imao bilo kakvih kontakata s njim.“ (http://gorila.jutarnji.hr/vijestigorila/galerije/dogadanja/jutarnji_list_se_ispricao_javio_se_krivac_za_lazni_intervju/) Butković se ispričao za propust i podnio ostavku uz objašnjenje kako je

uistinu sms porukom poslao pitanja premijeru, ali je odgovore dobio s drugog broja. Bez obzira na tu činjenicu intervju je objavio i time nanio veliku štetu Jutarnjem listu ali i samom sebi.

3.2. Poštenje

Novinar je dužan događaj prikazati što dosljednije što znači da ne smije podupirati ni jedno stajalište. Osjeti li primatelj poruke nepoštenje, izgubit će povjerenje kako novinara tako i medija koji je to objavio. Najčešći primjer medijskog nepoštenja je prešućivanje činjenica kako se ne bi stvarala loša slika, odnosno kako bi se uljepšala stvarnost. Poštenje je relativno novi standard u novinarstvu. Nekada se uz navedene karakteristike vezao pojam objektivnost (faktualnost, činjeničnost), ali teoretičari smatraju kako to nije bila karakteristika dobrog novinarstva zato što su tadašnji novinari bili osobni novinari te nisu razdvajali vijesti od uredničkog mišljenja. Novinarstvo je postiglo napredak pod utjecajem novinarskih udruga koje su isticale novo načelo, a ono je potom postalo standard procjene kvalitete novina – poštenje u izvještavanju, temeljeno na činjenicama, a stajališta i mišljenja zadržana su na specijaliziranim stranicama, *editorials* (Malović 2005: 26). Ubrzo dolazi do razumijevanja novonastale situacije i spoznaje kako je potpuno objektivno novinarstvo nemoguće jer izvještaje pišu ljudi, a oni se ne mogu sasvim isključiti dok izvještavaju.

Najveće medijske tvrtke kao što su BBC i The Washington Post, uz istinu, kao temeljno novinarsko načelo ističu poštenje. Precizno normiranje kategorije kao što je poštenje umanjuje mogućnost pogrešne interpretacije i posve jasno određuje ulogu i zadaće novinara i urednika, pa se time smanjuje i mogućnost manipulacije (Malović 2005: 28). Da bi se poštenje u potpunosti ostvarilo, novinar ne smije osobno biti umiješan ni u jedan događaj o kojem izvještava. Isto tako, ne smije ostvarivati nikakvu korist, naročito materijalnu, a eventualne osobne probleme nikako ne smije rješavati putem medija u kojem radi.

3.3. Točnost

Jedan od najvećih američkih novinara svih vremena Joseph Pulitzer u svojim predavanjima ponavljao bi uvijek istu rečenicu: „Točnost, točnost, točnost.“ Na tom je tragu i Melvin Mencher postavio definiciju vijesti kojom se i danas koriste udžbenici novinarstva: „Novinska vijest je točna: Sve informacije su provjerene prije nego se koriste.“ (Mencher 1977: 23) Najčešće pogreške vezane za ovo načelo događaju se u interpretaciji imena, prezimena, godina, funkcija, mjera i sl. Iako se na prvi pogled to ne čini velikim pogreškama, one ipak nisu bezopasne. Osim

što mogu izazvati podsmijeh, one također mogu pojedincu nanijeti neugodnosti koje mogu prouzročiti dugoročne i teške posljedice. Pod točnost pripadaju i tiskarske pogreške koje također umanjuju vrijednost novinara i medija. Masovni mediji vrve pogreškama: od najobičnijih i najčešćih pogreška u pisanju („tipfelera“) u tiskanim medijima ili njima analognih pogrešaka u izgovaranju („šprehfelera“) u elektronskim medijima, preko objavljivanja krivih podataka i netočnosti, do pogrešaka koje mogu izazvati velike i dalekosežne posljedice jer obično nanose nepopravljive štete osobama ili institucijama o kojima se piše (Malović, Ricchiardi i Vilović 2007: 34).

Novinarstvo je posao koji se uglavnom ne radi polako, mirno i u idealnim uvjetima. Stalno je prisutna borba s rokovima jer je vrijeme često najvažniji kriterij pa stoga ne čudi veliki broj pogrešaka. Smanjenje pogrešaka moguće je jedino stalnim provjeravanjem informacija. Najveće svjetske medijske kuće imaju posebne službe koje se bave samo provjeravanjem informacija u tekstovima svojih novinara. Nažalost, kod nas to nije slučaj pa nerijetko u brzini stradava provjeravanje informacija – bolje je malo kasniti i biti točan, nego biti prvi, a imati pogrešnu informaciju.

3.4. Uravnoteženost

Uravnoteženo izvještavanje zahtjeva od novinara da jednako prikazuje i zastupa sve strane u određenom sukobu ili događaju. Ovo načelo često se narušava kada novinari dobiju informaciju od vjerodostojnog izvora (policija, hitna pomoć, odvjetništvo, sudac istražitelj, državna uprava, razna ministarstva) pa nemaju razloga tražiti drugi izvor te vijest napišu na temelju podataka koje su dobili. Iako su spomenuti izvori službeni, to još uvijek nije garancija da su i potpuno točni. Druga strana uvijek ima pravo na svoju verziju nekog događaja, a jednako tako novinar nije sudac da odlučuje tko je kriv, a tko nije. Njegova je zadaća predočiti događaj tako da sve strane imaju jednaku mogućnost iznijeti svoje stajalište. Neuravnoteženost u izvještavanju za sobom povlači broja pitanja, dvojbe i posljedice, a najuočljivija je u predizbornom izvještavanju. Svi su znatno osjetljivi na predstavljanje kandidata pa se i najmanji detalji čine velikim i u objavljenom tekstu traži se neka podla namjera (Malović 2005: 38). Uravnoteženost se najbolje uspostavlja tako da se svim temama i osobama pridaje jednaka pozornost i medijski prostor bez obzira na njihovu važnost. Međutim, koliko god to bilo važno, inzistiranje na uravnoteženosti često može biti pogubno za novinara. To se najbolje uočava u kriznim situacijama, naročito ratu, kada prikazivanje obje sukobljenih strana može za novinara značiti optužbe kako nije domoljub, da je čak izdajica jer prikazuje i neprijateljsku stranu (Malović 2005: 40). Osim za vrijeme rata,

novinar može biti prozvan da radi protiv interesa svoje zemlje ako dosljedno napada vladu, ministre ili državne službenike. Članci ili emisije o prljavim naseljima, onečišćenom okolišu, slabim uslugama i visokim cijenama uoči turističke sezone neće biti prihvaćeni kao dobronamjerni, naročito ne od Ministarstva turizma, koje će brzo proglasiti kako novinari rade protiv interesa vlastite zemlje jer stvaraju negativnu sliku koja će smanjiti broj turista (Malović 2005: 41).

3.5. Nepristranost

Novinar prilikom izvještavanja mora događaj prikazati onako kako se dogodio. Ne smije stati ni na jednu stranu bez obzira na svoja stajališta i uvjerenja. Može iznositi svoja mišljenja, ali u novinarskim formama specijaliziranim za to, kao što su kolumne i komentari, nikako u vijesti. Teoretičari nepristranost često izjednačavaju s poštenjem i tvrde kako novinar mora učiti sve da bi se izvijestilo o obje strane uključene u vijest. Ukoliko je netko nedostupan, to treba napisati jer na taj način se pokazuje kako je postojala želja nepristrano pokazati obje strane. Ako neka priča sadržava više strana, prikazuju se sve relevantne jer se time pokazuje otvorenost novinara prema događaju.

U Republici Hrvatskoj čest je slučaj da novinari koji su dugo djelovali na području politike budu angažirani od strane neke političke stranke kao glasnogovornici, savjetnici ili voditelji službe za informiranje. To je prihvatljivo sve do onog trenutka kada taj isti novinar napušta političku stranku i vraća se na staro radno mjesto. Tim potezom novinar gubi vjerodostojnost i jako teško može biti nepristran. Neki teoretičari osobe koji se odluče na taj potez ne smatraju više novinarima, nego informantima. Prema njima, novinari su ljudi koji imaju svoja shvaćanja, uvjerenja i sklonosti, ali ih ne pokazuju.

4. Etika u novinarstvu

Etika je filozofska disciplina koja se bavi proučavanjem smisla i ciljeva moralnih htijenja, temeljnih kriterija moralnog vrednovanja kao i zasnovanosti izvora morala (Anić i Goldstein 2005: 172). Razvojem senzacionalizma, manipulacije, skandala, govora mržnje i povreda dostojanstva čovjeka u novinarstvu, moralo je doći i do razvoja etike u ovoj profesiji. Danas se etici u novinarstvu poklanja velika pažnja, iako je ona svakodnevno narušena u velikoj mjeri. Temeljni preduvjet za ostvarivanje etičkih načela jest sloboda medija, premda se i tada novinari nalaze u različitim etičkim dvojicama. Čim je novinarova sloboda izražavanja sputana i čim mora više paziti hoće li i kako će zadovoljiti specifične interese vlasnika, a ne opće, profesionalne kriterije, stradava i etika (Malović, Ricchiardi i Vilović 2007: 37). Pozicija novinara nalazi se između publike s jedne strane i izvora informacija s druge strane. Najveći problem današnjih novinara jest to što je izvor informacija najčešće moćan i jako blizak vlasniku pa je utjecaj na njih velik i suptilan te dolazi do izrazitih etičkih problema. U pokušaju reduciranja tih problema, po uzoru na ostale profesije, novinari počinju postavljati opća pravila koja bi im pomogla prilikom obavljanja profesionalnih zadataka. Danas gotovo svaka zemlja ima propisane kodekse vladanja te poštivanja etičkih normi. Većini kodeksa zajednički stavovi su oni o slobodi medija, slobodnom protoku informacija, slobodi izražavanja, obvezama novinara, ali i objektivno, pošteno i uravnoteženo informiranje. U Republici Hrvatskoj jedan od temeljnih takvih dokumenata je Kodeks časti hrvatskih novinara.

Usprkos brojnim pravilnicima, kodeksima i ostalim pravnim aktima, etički problemi u novinarstvu nisu ni približno riješeni. U najboljem slučaju, kodeksi pomažu definiranju ključnih problema i upozoravaju profesiju na njezinu odgovornost u točnom i pravodobnom prikupljanju i pisanju vijesti te je ohrabruju da ostane borbena u sukobu s vlašću i svim ostalim snagama koje se pokušavaju nametnuti društvu (Malović, Ricchiardi i Vilović 2007: 29). Način na koji si novinari sami mogu pomoći pri rješavanju etičkih dilema jest razvijanjem modela moralnog rezoniranja. Jedan je od boljih načina i model The Poynter Institute for Media Studies u Floridi koji je razvio sljedećih 10 pitanja za novinare:

- Što znam i što bih trebao znati?
- Što je svrha mog novinarskog rada?
- O kojim etičkim načelima trebam brinuti?
- Koje organizacije i profesionalne smjernice novinar mora uzeti u obzir?
- Kako mogu uključiti u proces i ljude koji imaju drukčija mišljenja i stavove?
- Tko su „igrači“ koji utječu na moje odluke? Koji su njihovi motivi? Što je legitimno?
- Što ako zamijenimo uloge? Kako bih se JA osjećao na mjestu onih o kojima pišem?

- Koje su moguće posljedice mog djelovanja? Kratkoročno? Dugoročno?
- Kako biti istinit i pritom smanjiti moguće loše posljedice?
- Mogu li nedvosmisleno i u potpunosti opravdati svoje stavove i svoje odluke?

Kolegama? Javnosti? (Malović, Ricchiardi i Vilović 2007: 30)

Uz sve pravilnike, kodekse, module i načine novinari se i dalje svakodnevno nalaze pred različitim etičkim dvojbama. Kao što je već ranije rečeno, glavni preduvjet etici u novinarstvu jest sloboda medija, ali ona neće biti moguća u potpunosti sve dok njima upravlja politika.

4.1. Mediji i vlast

Odnos medija i vlasti vrlo je specifičan i složen. Naime, vlast zakonskim odredbama omogućuje slobodu medija, a oni pak što su slobodniji to oštrije kritiziraju tu istu vlast. Najviše slobode ili bolje rečeno, najmanje ograničenja slobodi medija, postavio je Prvi amandman na Ustav SAD-a, u kojem se izrijekom kaže kako Kongres neće donijeti nijedan dokument kojim bi se ograničila sloboda medija (Malović 2005: 69). Iako je to najjednostavniji i najdjelotvorniji zakon o medijima i dalje nije dovoljan da bi odnosi između vlasti i medija bili idilični. Američka vlast nikada neće javno priznati kako utječe i kontrolira medija, a zapravo stalno to radi. Republika Hrvatska također pripada demokratskim državama, ali to još uvijek ne znači da je na snazi potpuna sloboda medija. Hrvatska radiotelevizija i Hrvatska izvještajna novinska agencija (Hina) u državnom su vlasništvu te sve važne odluke za te medije donose Vlada Republike Hrvatske i Hrvatski sabor. Istraživanje slobode medija koje američka organizacija Freedom House svake godine provodi vrlo jasno pokazuje stupanj slobode medija. Naime, za 2016. godinu na skali od jedan do sto, na kojoj jedan predstavlja najveći, a sto najmanju slobodu medija, Hrvatska je dobila 41 bod čime pripada državama s djelomičnom slobodom medija. Uz nas, u tu kategoriju još pripada Srbija, Bosna i Hercegovina, Poljska, Ukrajina, Italija, Izrael i Indija. (<https://www.vecernji.hr/vijesti/evo-kolika-je-sloboda-medija-u-svijetu-a-kolika-u-hrvatskoj-1166276>) Ovakvi rezultati ne iznenađuju previše s obzirom na činjenicu da je u Hrvatskoj podjela medija na lijeve i desne javna tajna.

5. (Ne)poštivanje standarda profesionalnog novinarstva u tjednicima Bjelovarsko-bilogorske županije

U istraživačkom dijelu rada bit će analiziran način na koji lokalni tjednici Bjelovarsko-bilogorske županije (dalje u tekstu BBŽ) izvještavaju o radu jedinica lokalne samouprave te regionalne uprave. Istraživanje će biti provedeno komparativnom analizom medijskog sadržaja najčitanijeg županijskog tjednika Bjelovarskog lista te najdugovječnijeg tjednika Bjelovarca. Cilj ovog istraživanja jest spoznati poštuju li novinari i urednici standarde profesionalnog rada u svojim izvještajima. Nadalje, cilj je istražiti kritizira li se ili hvali rad lokalne vlasti. Analizira se autorstvo članaka, izvori informacija, dužina članaka, njihova oprema i slično. Cilj takvog istraživanja nije samo informativni, obrazovni ili zabavni, već se želi izazvati emotivna reakcija javnosti.

Osnovna jedinica analize bio je tekst u novinama. Radi se ukupno o 26 tekstova – 20 tekstova objavljenih u Bjelovarskom listu u vremenskom razdoblju od siječnja do svibnja 2017. godine i 6 tekstova objavljenih u Bjelovarcu u istom vremenskom razdoblju.

5.1. Analiza medijskih sadržaja u izabranim lokalnim tjednicima

BBŽ ne može se pohvaliti velikim brojem medija koji djeluju na njezinom području. Od nacionalnih medijskih kuća tu su dopisništvo HRT-a, ostatak studijskog središta ukinutog 2014. godine te dopisnik 24sata. Treba napomenuti kako je do prije dvije godine u Bjelovaru postojalo i regionalno dopisništvo Večernjeg lista. Broj lokalnih medija nešto je veći. Najviše je portala, njih osam: Bjelovar.info (<https://bjelovar.info/>), Bjelovarac.hr (<http://www.bjelovar.hr/>), Zvono.eu (<http://www.zvono.eu/>), SuperRadio.hr (<http://www.superradio.hr/>), Bjelovar.hr (<http://www.bjelovar.hr/>), Daruvar.hr (<http://daruvar.hr/>), Čazma.hr (<http://www.cazma.hr/>) i GrubišnoPolje.hr (<http://www.grubisnopolje.hr/>). Zadnja četiri navedena službeni su portali gradova a ne komercijalni mediji. Nadalje, pet je radiostanica: Bjelovarsko-bilogorski radio (dalje u tekstu BBR), Radio Terezija, Super Radio, Radio Daruvar i Radio Grubišno Polje te svega dva tiskana medija: Bjelovarski list i Bjelovarac.

5.1.1. Bjelovarski list

U skladu s ranije navedenim ciljevima, istraživanje je provedeno tako da se analiziraju tekstovi u kojima se krše standardi profesionalnog novinarstva u određenom vremenskom periodu. U Bjelovarskom listu pronađeno je 20 takvih tekstova. Prvi je objavljen 9. siječnja 2017. godine, a posljednji 2. svibnja iste godine.

Istinitost kao prvi standard profesionalnog novinarstva poštivana je u većini objavljenih tekstova. Točnije u 18 tekstova tvrdnje su istinite, odnosno potkrijepljene dokazima dobivenim iz pouzdanih izvora kao što su izjave župana BBŽ-a Damira Bajsa ili gradonačelnika Bjelovara Antuna Korušeca. U 2 teksta ustanovljeno je da tvrdnje nisu istinite. Naime, u tekstu od 9. siječnja 2017. pod naslovom *Za oporavak gospodarstva zaduženi su vrijedni ljudi našeg kraja* hvali se gospodarski razvoj BBŽ-a te je iznesena tvrdnja da „brojke koje imamo gotovo su najbolje u Hrvatskoj“. Međutim, Hrvatska gospodarska komora (dalje u tekstu HGK) u svom istraživanju HGK indeksa gospodarske snage u 2016. godini naglašava kako je BBŽ najniže pozicionirana županija (*Slika 1.*).

Županija	BDP po stanovniku, prosjek 2011.-2013., indeksi, RH=100	Prosečne neto plaće po zaposlenom, prosjek 2012.-2014., indeksi, RH=100	Ukupni prihodi poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2013.-2015., indeksi, RH=100	Neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2013.-2015., indeksi, RH=100	Prihod na inozemnom tržištu po zaposlenom, prosjek 2013.-2015., indeksi, RH=100	Stopa nezaposlenosti, prosjek, 2013.-2015., indeksi, prosjek RH u odnosu na županiju	Demografija - indeks promjene broja stanovnika 2030./2013.	HGK indeks gospodarske snage, RH=100
Grad Zagreb	179,3	116,7	131,8	130,9	104,6	199,6	102,6	149,3
Istarska	124,5	98,9	84,4	143,4	140,7	178,1	98,7	127,2
Primorsko-goranska	124,8	100,1	74,3	72,0	89,5	126,5	92,0	105,1
Varaždinska	80,9	80,2	77,8	61,1	144,3	139,8	89,8	96,2
Dubrovačko-neretvanska	95,9	98,8	64,5	105,4	69,9	100,8	94,9	93,1
Zagrebačka	75,8	95,5	113,8	80,9	95,6	102,4	97,8	92,5
Zadarska	79,5	96,4	75,6	84,7	103,1	100,4	100,4	91,1
Koprivničko-križevačka	88,0	92,6	81,5	75,7	100,7	92,6	91,3	90,1
Međimurska	81,9	81,5	61,3	58,8	111,7	121,1	93,7	89,2
Karlovačka	74,7	95,9	70,6	123,8	87,9	83,2	78,5	85,5
Krapinsko-zagorska	61,0	85,9	76,3	74,5	134,6	104,8	88,0	85,4
Splitsko-dalmatinska	77,0	95,1	75,1	88,6	59,2	76,3	99,0	82,2
Šibensko-kninska	77,0	92,6	69,6	71,9	77,0	85,6	81,5	80,3
Sisačko-moslavačka	78,3	93,2	72,5	38,3	155,9	59,8	68,0	79,6
Osječko-baranjska	79,2	91,6	84,6	62,1	81,3	64,1	86,0	79,2
Ličko-senjska	76,4	90,9	58,5	54,4	50,3	88,9	82,7	75,0
Vukovarsko-srijemska	58,9	87,1	97,4	70,9	81,5	58,7	76,9	72,6
Brodsko-posavska	56,9	88,3	66,1	49,4	106,4	59,6	81,1	70,0
Požeško-slavonska	59,7	87,3	57,8	47,0	71,6	71,6	84,5	68,5
Virovitičko-podravska	60,0	84,3	67,5	49,0	82,9	57,2	83,1	68,2
Bjelovarsko-bilogorska	67,0	84,1	65,5	41,5	45,9	67,6	80,7	66,9

Izvor: DZS, FINA, Ekonomski fakultet: "Demografski scenariji i migracije", izračuni HGK

Napomena: dva crveno označena polja u svakom stupcu označavaju dva najlošija pokazatelja u stupcu, dok dva zeleno označena polja u svakom stupcu označavaju dva najbolja pokazatelja iz toga stupca, odnosno županije s tim pokazateljima.

Slika 1. Indeks gospodarske snage u 2016. godini

U drugom neistinitom tekstu od 13. veljače 2017. piše se o gradnji nove bolnice i navodi da „jedino mi možemo odmah krenuti u gradnju, dok će ostali čekati dvije do tri godine dok ne dobiju građevne dozvole“. Ovdje je zapravo riječ o poluistini jer bjelovarska bolnica posjeduje

građevnu dozvolu, no ne za projekt o kojem se govori u ovom tekstu, što je i potvrđeno iz Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU.

Bjelovarski list standard istinitosti krši i kada objavljuje tekstove koji nisu autorski potpisani. Od ukupno 20 analiziranih tekstova samo jedan je potpisan imenom autora, inicijalima autora potpisana su 4 teksta dok je 13 tekstova potpisano inicijalima medija (bl), a 2 teksta uopće nisu potpisana.

Standard poštenja, uz nepristranost, najčešći je prekršeni standard u izvještajima novinara Bjelovarskog lista. Ovo kršenje primijećeno je u čak 5 članaka objavljenih: 13. 2. 2017., 6. 3. 2017., 13. 3. 2017., 3. 4. 2017. i 2. 5. 2017. U tim člancima prešućuju se činjenice, događaji se ne prikazuju dosljedno te se nepotrebno uljepšava stvarna slika. Tako se u tekstu od 13. ožujka 2017. prilikom najave Proljetnog međunarodnog bjelovarskog sajma pišu hvalospjevi i rade usporedbe s Jesenskim sajmom (koji je veći i poznatiji od Proljetnog) bez iznošenja i jednog broja. Nadalje, 6. ožujka 2017. objavljen je tekst pod naslovom *Ana Kozić zahvalna Županiji na provedbi projekta*. Riječ o projektu kojim se na području BBŽ-a zaposlilo 37 pomoćnika u nastavi te su na taj način zadovoljene potrebe svih učenika. „Za projekt je osigurano 1,9 milijuna kuna od strane ministarstva, a Županija sudjeluje s gotovo 100 tisuća kuna.“ U svakom slučaju riječ je o hvalevrijednom projektu, ali se nepotrebno stavlja naglasak na Županiju i pri tome zanemaruje i/ili umanjuje uloga ministarstva koje je osiguralo približno 95 posto potrebnih sredstava. Ovakvim pristupom Bjelovarski list jasno pokazuje da u njihovim tekstovima nisu sve strane jednako zastupljene – čime potvrđuju da nisu nepristrani kao što bi mediji trebali biti.

Kada je riječ o točnosti kao standardu profesionalnog novinarstva, naglasak se stavlja na gramatičku i pravopisnu točnost. Teško je reći da su tekstovi nepismeni, ali nenamjerne greške prisutne su u svakom broju, primjerice „udrga“ umjesto „udruga“. Ako izuzmemo „tipfelere“, kojih ima u svakom broju Bjelovarskog lista, dolazimo do 4 teksta od ukupno njih 20 za koja možemo utvrditi nepoštivanje ovog standarda. Tako se na primjer u tekstu objavljenom 20. veljače 2017. pod naslovom *Dom zdravlja obećao liječnika, no on nikako da stigne* piše o tome kako općina Severin žudi za liječnikom jer prevladava stanovništvo starije dobi. Nadnaslov teksta glasi *Drvena industrija – Novi vlasnik vraća život u pogon nekadašnje Česme*. Možemo pretpostaviti da se pogreška dogodila prilikom prijeloma stranica, ali to ne može biti opravdanje (*Slika 2.*).

Dom zdravlja obećao liječnika, no on nikako da stigne

● Sredinom prosinca prošle godine su mi iz županijskog Doma zdravlja odgovorili kako će Severin već s prvim danom siječnja ove godine dobiti svog liječnika. Ipak, prošla je sredina veljače, a obećani liječnik još nije stigao, kaže načelnik Severina Žarko Žgela

Zgrada u kojoj se nalaze ambulanta i liječnički stan

SEVERIN – Riječi "nedostatak" i "liječnik" u posljednje vrijeme ove žučke doline čuju se često, a čuju se to često u posebice karakteristično za ruralna područja. Išli smo tamo je Severin, sječina u pretežno staračljivi stanovništvom kojom je liječnik odlične medicinske gotovo svakodnevna potreba. Nešto bliže smo stazom kako u završnoj ambulanti praksi trenutno obavlja liječnik iz Bovečja i to osim drugi dan u tjedno po četiri sata.

Neispunjeno obećanje

U razgovoru s mještanima Severina doznali smo kako vodeni onom starijem "bolje vratiti u ruci nego gubiti na grani" obećava da je i to bolje nego ništa. Ipak, voditi bi da se za njihovo selo pronađe liječnik, jer, kako kažu, starijima je teško doći i do ambulante u mjestu, a kamoli u gradu. S tim se stavom slaže i načelnik Severina Žarko Žgela koji napominje kako je još prošle godine poslao dopis Dječjem zdravlju Bjelovarsko bilogorske županije u kojem obećava da ovaj problem i traži što skorije rješenje. Kako kažu, sadržaj je stigao obilježiti odgovor, no na tome je stalo.

Sredinom prosinca prošle godine su mi iz županijskog Doma zdravlja odgovorili kako će Severin već s prvim danom siječnja ove godine dobiti svog liječnika. Ipak, prošla je sredina veljače, a obećani liječnik još nije stigao. Da kao načelnik i kao mještanin, baš kao i drugi mještanin, čekamo šetim da u našem mjestu imamo svog liječnika, no za nas je to već neko vrijeme samo neodgovoran san – nažalost je Žgela. No gdje je zapelo s dolaskom liječnika nitko osim ja i drugi mještanin davnih u županijskom Domu zdravlja baš da odgovor na postavljenom Bjelovarskog lista dio zaključeni ovog lista nije stigao.

Liječnika čeka novi stan

Koliko u čipirni zaista žele privući liječnika kažu u svoje mjesto potrudile i nevoljna kandidatura projekta uređenja zgrade u kojoj se nalazi sama ambulanta, ali i stan koji stoji na raspolaganje budućem liječniku.

Na natječaj Ministarstva regionalnog razvoja prijavili smo projekt uređenja zgrade ambulante kojom bismo uređili krovni dio fasade i postavili dio starije stolarije. Riječ je o zgradi u kojoj se u potpunosti nalazi ambulanta, dok se na katu nalazi stan za liječnika koji smo u razgovoru s Dječjem zdravlju nekoliko godina i postupno uređili. Tako našeg budućeg liječnika čeka dvosobni namješteni stan s postupno obnovljenim kupaonicama i novom kuhinjom, kao i novim namještajem od kojeg je dio još uvijek zadržan. Nažalost, stan je za sada prazan jer imamo liječnika koji samo povremeno dolazi u naše mjesto na čemu smo itekako zahvalni, no postupno zadržavati čemu bi bilo a obećani liječnik još nije stigao. Kada dobijemo svog liječnika baš za sada ostalo neispunjeno obećanje – ističe Žgela.

Slika 2. Dom zdravlja kao dio drvne industrije

Nadalje, 27. travnja 2017. objavljen je tekst u kojem se najavljuje 20. Proljetni međunarodni bjelovarski sajam. Naslov teksta je *Mladi poljoprivrednici i ove godine u fokusu, očekuje se 150 izlagača i 50 tisuća posjetitelja*, međutim brojke iznesene u tekstu ne podudaraju se s naslovom. „I ove će godine na proljetnom sajmu izlagati 500-tinjak izlagača, prema riječima direktora Bjelovarskog sajma, Davorina Posavca, prije više od mjesec dana definirani su poslovni odnosi.“ Ne želimo ulaziti u raspravu koja je od navedenih tvrdnji točna, no ovakve (dez)informacije ne bi se smjele događati u medijima. U idućem broju objavljenom 3. travnja 2017. ranije spomenuti direktor Bjelovarskog sajma Davorin Posavac izjavljuje kako je „Bjelovarski sajam izuzetno napredovao i svrstan je u sam vrh europskog sajmovanja“. Ako uzmemo u obzir omjer broja izlagača, posjetitelja i prihod Sajma te usporedimo te brojeve s najvećim europskim sajmovima, vidimo da bjelovarski nije niti među prvih 10 sajмова, dakle – informacija nije točna.

Govorimo li o uravnoteženom pisanju Bjelovarskog lista, dolazimo do brojke od 3 teksta koji krše ovaj standard. Tema tih tekstova uvijek je ista – rad općina. Naime, ne postoji niti jedan kritički tekst na ovu temu, a izvor je uvijek jedan, uglavnom je to općinski načelnik. Primjerice u tekstu objavljenom 3. travnja 2017. načelnik općine Berek hvali se izgradnjom novih mjesnih domova i ulaganjem u obnovu postojećih, izradom projekata vezani uz vodoopskrbu, obnovu prometnica te sanaciju vezanu za odrone u naselju Krivaja. Na kraju teksta ističe se kako je načelnik Tonković zadovoljan realiziranim u posljednje četiri godine. To je uistinu jako bitno, a zadovoljstvo mještana, u čijoj bi funkciji načelnik trebao biti, ne spominje se niti ispituje. Identična situacija je i u tekstu objavljenom u istom broju samo dvije stranice poslije. Berek je zamijenila općina Ivanska, a umjesto gospodina Tonkovića, hvali se rad načelnika Josipa Bartolčića.

Kao što je već ranije navedeno, uz poštenje, nepristranost je najviše kršeni standard u Bjelovarskom listu. Zanimljivo, pristranost se ne osjeti toliko u samim tekstovima, koliko se da

iščitati iz odnosa teksta i slike. Naime, u svakom broju najmanje jednom objavljena je fotografija Damira Bajsa uz tekst u kojem se ni on niti Županija ne spominju čak ni u kontekstu. Tekst objavljen 9. siječnja 2017. piše o tome kako je općina Štefanje izglasala proračun vrijedan 16 milijuna kuna. Jedina izjava u tekstu je načelnika Ive Emića o budućim projektima kao što su izgradnja vatrogasnog centra u Štefanju, asfaltiranje ceste u mjestu Laminac, uređenje društvenog doma u Štefanje Brijegu. Načelnik spominje i to kako u idućoj godini očekuje prihode i rashode na razini prošlogodišnjih. Tekst je neuravnotežen jer ima samo jedan izvor, načelnika, ali ono što je još veći problem je očita pristranost novinara ili urednika s obzirom na to da je uz ovaj tekst objavljena fotografija na kojoj se nalazi župan Bajs iako se nigdje ne spominje (Slika 3.).

OPĆINA ŠTEFANJE IZGLASALA PRORAČUN VRIJEDAN 16 MILIJUNA KUNA

Puno se očekuje od EU fondova, socijalni programi kao i do sada

Najviše pažnje u Štefanju će se posvetiti infrastrukturnim projektima

ŠTEFANJE – Općinsko vijeće Štefanja prihvatilo je prijedlog proračuna za 2017. godinu, koji će iznositi 16 milijuna kuna. Gotovo dvije trećine od toga, odnosno više od 11 milijuna kuna otpada na projekte koje se kani kandidirati ili su već kandidirani prema fondovima Europske Unije. Najvrjedniji od njih svakako je izgradnja vatrogasnog centra u Štefanju, a pripremljena su još dva projekta, koja bi trebala unaprijediti infrastrukturu i život na području ove općine. -Projekt vatrogasnog centra vrijedan je oko šest milijuna kuna i spreman je za prijavu za podmjernu 7.4 ruralnog razvoja. Tu je i asfaltiranje ceste u mjestu Laminac vrijedno 3,5 milijuna kuna, kao i uređenje centra Narte, projekt vrijedan gotovo dva milijuna kuna – kazao je načelnik Ivo Emić i dodao da se i u ovoj godini očekuju prihodi i rashodi na razini prošlogodišnjih. -U 2016. godini imali smo oko 4,5 milijuna kuna vlastitih prihoda, a slične rezultate očekujemo i u ovoj godini. Godinu smo završili u minusu od 70 tisuća kuna, no to će se dovesti na nulu kroz nekoliko tjedana kada nam od Ministarstva poljoprivrede sjedne 70 tisuća kuna, koje smo ishodili za izradu prostornog plana – istaknuo je Emić i dodao da svi postojeći socijalni programi ostaju na snazi i u ovoj godini. -Naravno da se planiramo javljati na sve domaće i europske natječaje koji budu raspoloživi, a i dio vlastitih sredstava nastavljamo ulagati u razvoj infrastrukture. Uređenje društvenog doma u Štefanje Brijegu je pred završetkom, mislimo dalje uređivati školske zgrade a planiramo i daljnja ulaganja u infrastrukturu u gospodarskoj zoni Laminskoj. Očekujemo otvaranje natječaja baš za gospodarske zone i nadamo se da bismo mogli ondje asfaltirati prometnice, a dio uložiti u kanalizaciju i ostalu infrastrukturu – zaključio je načelnik Općine Štefanje. (sg)

Slika 3. Župan Bajs u društvu tadašnjeg ministara Dobrovića i načelnika Emića

Za kraj posebno analiziramo tekst objavljen 18. travnja 2017. koji krši svih 5 standarda profesionalnog novinarstva. Riječ je o nepotpisanom tekstu u kojemu se piše o važnosti lokanih izbora te prikazuje rezultate predizborne ankete provede za BBŽ. „Upravo iz razloga što smatramo da su lokalni izbori najvažniji od svih izvora u suradnji sa Ipsos puls agencijom proveli smo ispitivanje javnog mijenja o Vašim političkim preferencijama te o mogućim

kandidatima (a svi su tek mogući kandidati do trenutka kada njihove kandidature i potpise podrške ne prihvate Izborna povjerenstva).“ Iz navedene rečenice vidljivo je kršenje standarda točnosti jer spomenuta agencija ne zove se „Ipsos puls“ nego „Ipsos“. Iako rezultati istraživanja prikazuju postotke četiri kandidata za gradonačelnika Bjelovara, u tekstu su objavljene fotografije njih trojice čime je narušen standard uravnoteženosti. Dan nakon objave teksta, jedan od kandidata poslao je upit agenciji „Ipsos“ da se očituje o prikazanim rezultatima. Agencija je poslala odgovor kako je anketa uistinu provedena, ali rezultati prikazani u tekstu ne odgovaraju rezultatima istraživanja. Time je potvrđeno da su prekršeni standardi istine i točnosti. Jednako tako, autor ili urednik teksta svojevremeno dodavanjem glasova određenim kandidatima ukazuje na vlastitu pristranost čime je narušen i peti standard profesionalnog novinarstva (Slika 4.).

USUSRET IZBORIMA S BBR-om U suradnji sa Ipsos puls agencijom proveli smo ispitivanje javnog mijenja

U Bjelovaru je najizvjesnije, ali je najizgledniji drugi krug

bbr • Nezavisni kandidat Davorin Posavac (SDP, HNS, HSS BR, ORAH, HDSS i Damir Bajs nezavisna lista) do sada je bio potpuno apolitičan, a trenutno uživa potporu 25 posto bjelovarskih birača

Na predstojećim izborima birati ćemo župana, gradonačelnika i načelnike te članove županijske skupštine, gradskih i općinskih vijeća, ljude i tijela koja će upravljati našim zajedničkim životom. Vlada nam donijela je odluku o raspisivanju izbora za jedinice lokalne uprave i samouprave koja stupaju na snagu 20. travnja 2017. Za dan izbora je određen 21. svibanj 2017.

Smjer investicija
Predstojeći izbori, zato jer su izbori za lokalna predstavnika i tijela, po mnogo čemu su za sve nas veoma važni. Na njima biramo naše dužno pravac u kojemu će se u naredne 4 godine, i bez obzira što mnogo ljudi misli da je tako onako svejedno tko će biti župan, gradonačelnik ili načelnik te tko će upravlja u našim školskim i vijećima to ipak nije svejedno. Jer upravo ti ljudi određuju smjer investicija našeg novca koji se skuplja u proračunima županije, gradova i općina. A to nikako nije mali novac. Za primjer samo istaknut ćemo proračun grada Bjelovara koji 2017. godine iznosi 177 milijuna kuna. Kada to pomnožimo sa četiri godine dobijemo iznos od preko 700 milijuna kuna s kojima će upravljati naši predstavnici. I stoga je veoma važno tko će oni biti.

Nažalost službena (a ima i neslužbena) izborna kampanja, sudeći po svemu, traje već kraće od 14 dana. A to je sigurno prekratko vrijeme da kvalitetno upoznamo sve kandidate za predstavnika tijela i čine funkcije svih naših jedinica lokalne uprave i samouprave.

I baš radi toga na BBR-u, najbližanjem radiju Bjelovarsko-bilogorske županije, odlučili smo da Vam kroz svoj program predstavimo sve kandidate, poznate i nepoznate, za župana i gradonačelnike svih naših gradova i poneke općine jer je vremena pre malo da ugodimo sve kandidate iz svih općina.

Upravo iz razloga što smatramo da su lokalni izbori najvažniji od svih izbora u suradnji sa Ipsos puls agencijom proveli smo ispitivanje javnog mijenja o Vašim političkim preferencijama te o mogućim kandidatima (a svi su tek mogući kandidati do trenutka kada njihove kandidature i potpise podrške ne prihvate Izborna povjerenstva). To ispitivanje ukazuje na smjer Vaših razmišljanja o stavovima. S obzirom da je provedeno u toku veljače i ožujka, ima i novih momenata i kandidata, ali bez obzira na to ispitivanje ukazuje na određene biračke preferencije.

U ispitivanju su obuhvaćeni do sada poznati kandidati i velika većina stranaka za koje se je moglo pretpostaviti da će ići na izbore.

Daruvár, Grubišno Polje, Garešnica, Cezma
U Daruváru se je preko 75 % ispitanika izjavilo da će vjerojatno ići na izbore od čega je 10 % neodlučnih. SDP ima podršku preko 33% birača, dok slijedi HDZ sa skoro 28% te koalicija okupljena oko Damira Bajsa sa preko 12% i Most sa 5% prelaze izborni prag. Kandidat Vedran Babčić ima podršku preko 50 % birača ali Damir Lemićek se uz potporu HDZ-a opasno bližu sa preko 45 %.

Novi kandidati (ukoliko ih bude) mogli bi dovesti do 2. kruga izbora. Po našem sudu izbori u Daruváru biti će prilično tijesni. Birači Garešnice također pokazuju veliki

interes za izbore, njih preko 70 % izjavilo bi na izbore dok je neodlučnih. Na prvom mjestu je HDZ sa skoro 40 % podrškom, slijedi SDP nešto manje od 20%, a prag prelaze liste Damira Bajsa i nezavisna lista. Kod kandidata potporu od preko 50% uživa Josip Blantizija HDZ-a slijedi ga Aleksandra Hojka SDP i nezavisni Miroslav Maucher sa skoro 20 tak %. Novi kandidati bi mogli pomretni planove svima izložiti izboru u 2. krug. HDZ-ov kandidat vodi u dalji će pobijediti u 1. krugu zavisno od mnogog čega.

Grubišno Polje bilježi vjerojatno najveću spremnost izlaska na izbore. Čak 80 % ispitanika vjerojatno će ili sigurno ići na izbore dok svega njih nešto manje od 60% je neodlučno za koga će glasovati. Podrška HDZ-a sa preko 47 % značajno je iznad od svih gradova a slijedi ga SDP sa nešto manje od 20%. Prig prelati i HSS sa 6,4 % i lista Damira Bajsa sa preko 19% te Most sa preko 8%. Prig prelati i HSS sa 6,4 %.

Kandidat HDZ-a Zlatko Maderuh ima skoro 60 % podrške. Slijedi ga Seteljanič sva sa 20-tak % podrške. Izborima za gradonačelnika priključio se i kandidat Jurina HSS koji nije bio uključen u ispitivanje ali veći kao kandidat HSS sigurno će prikupiti respektabilne postotke svojeglavih glasova isto kao i kandidat SDP ukoliko ga bude. To bi moglo promijeniti rezultate 1. kruga i dovesti na do 2.

U Cezmi je spremnost na izlaznost također oko 80% a neodlučnih je birača 10%. HDZ i SDP u veoma blizu. Bilježe podršku oko 22 % a slijede ih lista Damira Bajsa 16% i HSS sa malo manje od 16%. Prig prelati i nezavisna lista Dejana Božića. Kandidat HSS-i Dinko Pirak imao je u trenutku ispitivanja preko 60% podršku birača, a nezavisni Dejan Božić oko 8%. Na kandidaturu Zlatka Šalaja, bivšeg vijećnika HSS-ovca kojeg podržava HSU i HSS BR a najavljuje se i podrška SDP-a, sve se više dovodi u pitanje mogućnost da Dinko Pirak osvoji mandat u 1. krugu. Još ostaje da se vidi kome će lista Damira Bajsa dati podršku a upravo to može biti odlučujuće za izbor u Cezmi.

U Bjelovaru neodlučnih samo pet posto
Izbori za grad Bjelovar biti će, po našem mišljenju, najizvjesniji. Puno se je saveza raskinulo i puno je novih sklopljeno što nikoga ne čudi jer Bjelovar je ipak središte županije. Broj kandidata raste iz dana u dan, a neki za koje se je mislilo da će se ipak kandidati odučiti su drugačije. Spremnost na izlazak na izbore u Bjelovaru je svega 70%, neodlučnih je svega 5% što je rezultat velikog broja kandidata. Vodi HDZ sa 25 % a slijedi ga SDP sa 23%. Skoro 12 % podrška ima lista Damira Bajsa, a nešto više od 8% nezavisna lista Stipe Šola. Izborni prag prelaze Danio Hrebak HSSLS HSS sa skoro 30 % a slijede ga Davorin Posavac, SDP HSS BR, ORAH, HDSS i Damir Bajs nezavisna lista sa skoro 23% dok nešto manje od 20% ostaruje Ante Topolović HDZ. Nezavisni Stipe Šola i Ante Topolović KS i Marijan Žilav BZZ. Kako god bilo izbori u Bjelovaru sigurno idu u 2. krug u kojem će se stvarati novi savez

I staviti podrške.
Za župana odluka u prvom krugu
Za razliku od Bjelovarske situacija za izbore u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji je apsolutno drugačija. Oni će biti riješeni u 1. krugu jer zavisno imamo samo dva kandidata i teško je vjerojatno da bi se mogao pojaviti netko tko bi to značajno promijenio. Preko 75% ispitanika tvrdi da će ići na izbore, a neodlučnih je svega 8%. U vodstvu je koalicija HDZ HSS HSSLS sa preko 35% a slijedi je Damir Bajs nezavisna lista sa 25% dok SDP ima 20-tak % podršku. Most je na 5% i moguće je da prođe izborni prag. Sadašnji župan Damir Bajs ostaruje, na kritiku izuzetno široke podrške, 70% dok preostalih 30% pripada zaborskom zastupniku i kandidatu HDZ HSS HSSLS Miro Topoloviću. Iako nam tek predstoje izborna kampanja da bi se ovaj rezultat preokrenuo trebalo bi se dogoditi nešto stvarno izuzetno.

Damir Bajs ostvaruje 70 posto podrška

Miro Topolović prema rezultatima ankete ostvaruje 30 posto podrške

Herbák trenutno bilježi podršku 30-ak posto birača

Samo nekoliko tjedana nakon što je istakneno kandidaturu, Davorin Posavac postigao je iznenađujući uspjeh

Manje od 20 posto glasova Bjelovaračana ima Ante Topolović

Slika 4. Anketa koja krši sve profesionalne standarde

5.1.2. Bjelovarac

Najdugovječniji županijski tjednik Bjelovarac znatno manje krši standarde profesionalnog novinarstva u odnosu na Bjelovarski list. Metoda istraživanja jednaka je prethodnoj te je utvrđeno kako svega 6 tekstova ne poštuje standarde profesionalnog novinarstva. U analizu ulaze

tekstovi objavljeni u vremenskom periodu između 26. siječnja 2017. godine i 11. svibnja iste godine.

Standard istinitosti prekršen je minimalno jednom iako ne možemo sa sigurnošću tvrditi u kojem točno članku. Naime, naslov teksta objavljenog 26. siječnja 2017. glasi: *Dolaze novi liječnici, osiguran novac za novu bolnicu*, a tekst počinje rečenicom: „S početkom ove godine stižu sjajne vijesti iz bjelovarske Opće bolnice. Zajedničkim naporima Županije i bolničkog Ravnateljstva, ne samo da se naizgled uspio zaustaviti trend odlazaka specijalista iz bjelovarske bolnice, nego u nju stižu novi.“ Već u idućem broju u tekstu objavljenom 9. veljače 2017. nadnaslov glasi: *Zvona za uzbunu – Manjak liječnika u bjelovarskoj bolnici opustošio i Objedinjeni hitni bolnički prijam*, a naslov: *Odjel ostao bez deset liječnika, a svakoga dana ih nedostaje po troje*. Premda je gotovo nestvarno da se radi o istom mediju s vremenskim razmakom od svega tjedan dana, možemo pretpostaviti da je neistina navedena u prvom tekstu. No, ovo je ipak jedini slučaj u kojemu smo ustanovili neistinito izvještavanje Bjelovarca.

Nepoštenje u pisanju novinara Bjelovarca primijećeno je u samo jednom tekstu objavljenom 26. siječnja 2017. godine. U naslovu piše kako su predstavnici BBŽ-a *Oduševili na turističkom sajmu u središnjoj Europi*, a opis slike objavljenje uz tekst glasi: *Predstavnici naše županije odlično odradili posao*. Ovdje ništa ne bi bilo sporno da je u tekstu barem jednom riječju, a kamoli rečenicom, objašnjeno čime točno su naši predstavnici oduševili i zbog čega je posao odlično obavljen. Naime, u tekstu piše kako je BBŽ predstavila svoju ponudu (program wellnessa i zdravlja Daruvarskih toplica, Bilogorske i Daruvarske vinske ceste, program „birdwatchinga“ i sl.) na turističkim sajmovima Regiontour i Go. Nadalje, spominje se mogućnost turističke suradnje sa češkim tržištem te je najavljeno kako će se ista ponuda predstaviti na turističkom sajmu Place2go u Zagrebu. Jednostavno, ne pronalazimo drugi razlog „napuhavanja“ naslova i opisa slike osim onog senzacionalističkog. Stoga utvrđujemo kršenje standarda poštenja. Osim ovog teksta nisu primijećene druge nepravilnosti vezane za ovaj standard.

Istraživanjem je potvrđeno da se u 3 teksta krši standard točnosti. U tekstu objavljenom 13. travnja 2017. naslov glasi: *Gradu Bjelovaru gotovo milijun i pol tisuća kuna za hvalevrijedne projekte*. Dalje u tekstu iznosi projekata prikazani su brojkama tako da ne možemo sa sigurnošću tvrditi je li greška nastala zbog neznanja ili brzine, ali ono što možemo ustanoviti jest da tvrdnja iz naslova nije točna. U tekstu objavljenom 4. svibnja 2017. čak dvaput krivo je napisano ime ravnateljice Osnovne škole Veliko Trojstvo. Naime, puno ime i prezime ravnateljice je Valna Bastijančić Erjavec. U naslovu je predstavljena kao *Bastojačić Erjavec*, a u opisu ispod slike *Bastijančić Erjavac*. Da stvar bude gora, radi se o promotivnom članku iz rubrike Županijski

kutak. Osim navedenih, nismo utvrdili neke „veće i bitnije“ pogreške kada je riječ o standardu točnosti.

Ono što je pomalo iznenađujuće, ali u svakom slučaju pohvalno, nismo pronašli niti jedan primjer nepristranosti. U određenim tekstovima može se naslutiti blaga naklonjenost lokalnim moćnicima, ali nema primjera koji bismo mogli analizirati i konkretno potvrditi da je njime narušen standard nepristranosti.

U tekstu objavljenom 27. travnja 2017. prekršen je standard uravnoteženosti. Mini anketom *Što kandidati za bjelovarskog gradonačelnika misle o izgradnji nove bolnice* ispitana su samo 4 od ukupno 6 kandidata koji su bili na listi u prvom krugu lokalnih izbora. Svoje mišljenje o bolnici mogli su iznijeti Lidija Novosel, Davorin Posavac, Ante Topalović i Dario Hrebak, ali ne i Stipe Šola te Marijan Žiher. Anketa je provedena manje od mjesec dana prije izbora te ne postoji mogućnost da novinari nisu bili upoznati s kandidaturom dva zapostavljena kandidata (Slika 5.).

Slika 5. Mini anketom zapostavljena dva kandidata

5.1.3. Sličnosti i razlike analiziranih tjednika

U dva prijašnja odlomka detaljno su analizirani tjednici – posebno Bjelovarski list, a posebno Bjelovarac. Istraživanje je pokazalo da oba tjednika u većini poštuju istinitost kao temeljni standard profesionalnog novinarstva. Tvrdnje koje iznose potkrjepljuju izjavama sugovornika ili se pozivaju na izvor. Kod Bjelovarskog lista ustanovljena su dva slučaja kršenja istinitosti i to lažnim prikazivanjem blagostanja u Županiji te poluistinitom tvrdnjom o posjedovanju građevne dozvole Opće bolnice. Bjelovarac pak sadrži samo jednu neistinitu tvrdnju – u tekstu koji piše o povećanju broja liječnika u bjelovarskoj bolnici iako već u idućem broju sami sebe demantiraju tekstom o nikada manjem broju liječnika u toj istoj bolnici. Oba tjednika krše ovaj standard nepotpisivanjem autora.

Nepoštenje je u Bjelovarskom listu prisutno u velikoj mjeri, točnije četvrtini analiziranih članaka, dok je u Bjelovarcu zabilježen tek jedan takav slučaj. Najčešći način kršenja ovog standarda je nepotrebno preuveličavanje i naglašavanje rada Županije.

Točnost, odnosno netočnost poprilično je velika u oba tjednika. Prvenstveno se tu misli na „tipfelere“ koje nalazimo u svakom broju kako Bjelovarskog lista tako i Bjelovarca. Zastupljenost ove vrste pogrešaka približno je jednaka i u tekstovima i u njihovoj opremi, a često se događa da brojke iznesene u naslovu ne odgovaraju onima u tekstu. Nadalje, Bjelovarski list u nekoliko slučajeva iznosi neprovjerene podatke pa tako na primjer Bjelovarski sajam svrstava u europski vrh bez ikakvih usporedbi i dokaza.

Uravnoteženost je jednako loše zastupljena u oba tjednika. Najčešće se očitava u tekstovima koji govore o radu određene općine. Gotovo uvijek u takvim tekstovima postoji samo jedna strana odnosno jedan izvor, a uglavnom je to općinski načelnik. Neuravnoteženost se izražava i prilikom anketa provedenih prije lokalnih izbora. Ni jedan tjednik nije jednaku pozornost posvetio svim kandidatima te je u svakoj anketi barem jedan kandidat bezrazložno bio zapostavljen.

Najveća razlika između ova dva tjednika očituje se u standardu nepristranosti. U Bjelovarcu nije zabilježen ni jedan takav slučaj, što je za svaku pohvalu, dok je kod Bjelovarskog lista situacija sasvim suprotna. Naime, uz poštenje, ovo je standard koji se najviše krši prilikom njihovog izvještavanja. Osim u samim tekstovima, nepristranost se osjeti i u fotografijama koje se nalaze uz tekstove. U svakom broju Bjelovarski list ima barem jednu fotografiju župana Damira Bajsa uz tekst koji s njim nema nikakve veze.

Razlika između ovih tjednika više je nego očita. Bjelovarac u svom radu teži poštivanju standarda profesionalnog novinarstva – provjeravaju podatke prije objave, imaju puno manje neistina u tekstovima i pošteniji odnos prema svojim čitateljima. Osim slučaja oko bolnice (dva

dijametralno suprotno teksta na istu temu u vremenskom razdoblju od samo tjedan dana) njihove pogreške više su „tehničke prirode“ nego što su namjerne. Najbolji dokaz za to je nepristranost koja u njihovom radu gotovo da i ne postoji. Za razliku od Bjelovarca, Bjelovarski list u svom radu uopće se ne pridržava standarda profesionalnog novinarstva. Osim istine, koju potkrepljuju izjavama sugovornika ili pozivanjem na izvor, u velikoj mjeri narušavaju sve standarde. Objavljaju neprovjerene podatke te besramno obmanjuju svoje čitatelje iz broja u broj. Anketa koja je posebno analizirana, najbolje pokazuje o kakvom je tjedniku riječ. U velikom broju tekstova može se osjetiti pristranost prema županu Damiru Bajsu.

6. Zaključak

Mediji su prije svega sredstvo komunikacije, a uloga ima je informiranje, zabava i poučavanje društva. Njihov utjecaj iz dana u dan sve više jača i nemoguće je zamisliti kako bi današnji svijet izgledao bez njih. Često ih se naziva sedmom silom jer imaju veliku moć uvjerenja, a to se najbolje očituje stalno većim brojem reklamnih poruka u njima.

Najkritiziraniji medijski djelatnici su novinari jer su pod konstantnim povećalom javnosti. Iako se za novinarstvo često kaže da to nije profesija nego poziv, novinari su u svom radu itekako dužni poštovati profesionalne standarde. S obzirom na činjenicu da mediji kreiraju javno mnijenje, poštivanje profesionalnih standarda u novinarstvu možda je i važnije nego u nekom drugom zanimanju. Istina je najvažniji novinarski standard te za nju ne postoji alternativa, a ujedno je i najbolja obrana protiv tužbi. U svom izvještavanju novinar mora poštovati standard poštenja, a to znači da događaje prikazuje što dosljednije bez podupiranja nečijeg stajališta. Točnost kao standard zahtjeva provjeru informacija prije objavljivanja istih dok na jednako zastupanje i prikazivanje svih strana nekog događaja poziva standard uravnoteženosti. Zadnji, ali jednako bitan standard je nepristranost, osnovni preduvjet modernog novinarstva. Osim navedenih profesionalnih standarda, novinar bi u svom radu trebao poštovati etička i moralna načela.

Istraživanje provedeno u ovom završnom radu pokazuje kako se svi standardi profesionalnog novinarstva olako krše, neki u većoj a neki u manjoj mjeri. Istina je jedan od dva standarda koji se manje krše. U svega 3 od ukupno 26 analiziranih tekstova iznesene su neistinite tvrdnje. Poštenje se krši dvostruko više nego istina. Treba napomenuti kako je od 6 tekstova u kojima su iznesene nepoštene tvrdnje čak njih 5 u Bjelovarskom listu, a samo jedan u Bjelovarcu. Točnost odnosno netočnost podjednako je zastupljena u oba lista, baš kao i neuravnoteženost. Standard nepristranosti najbolje pokazuje razliku između dva tjednika. Bjelovarski list u svakom je broju vidljivo pristran prema županu Damiru Bajsu dok u Bjelovarcu nije pronađen ni jedan tekst koji bi narušio ovaj standard. Prema dobivenim rezultatima možemo zaključiti da se standardi profesionalnog novinarstva u lokalnim medijima BBŽ-a definitivno krše, a njihova količina razlikuje se od medija do medija.

7. Literatura

Knjige:

- [1] Malović, S.; Ricchiardi, S.; Vilović, G. 2007. *Etika novinarstva*. Zagreb: Sveučilišna knjižara.
- [2] Malović, S. 2005. *Osnove novinarstva*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- [3] Mencher, M. 1977. *News Reporting and Writing*. Madison: WCB.
- [4] Anić, V.; Goldstein, I. 2005. *Rječnik stranih riječi*. Zagreb: Novi Liber.

Časopis:

- [1] Zakon o medijima, Narodne novine, br. 59/04, 84/11, 81/13.

Internetski izvori:

- [1] <https://www.hgk.hr/documents/hgk-indeks-gospodarske-snage-07201759803f707ec38.pdf>, dostupno 25.09.2017.
- [2] <https://www.vecernji.hr/vijesti/evo-kolika-je-sloboda-medija-u-svijetu-a-kolika-u-hrvatskoj-1166276>, dostupno 21.09.2017.
- [3] <http://daruvar.hr/>, dostupno 19.09.2017.
- [4] <http://www.cazma.hr/>, dostupno 19.09.2019.
- [5] <http://www.grubisnopolje.hr/>, dostupno 19.09.2017.
- [6] <http://www.bjelovar.hr/>, dostupno 19.09.2017.
- [7] <https://bjelovar.info/>, dostupno 19.09.2017.
- [8] <http://bjelovarac.hr/>, dostupno 19.09.2017.
- [9] <http://www.zvono.eu/index.php>, dostupno 19.09.2017.
- [10] <http://www.superradio.hr/>, dostupno 19.09.2017.

Građa:

- [1] Bjelovarski list, br. 425, siječanj 2017. str. 6, 7, 17.
- [2] Bjelovarski list, br. 429, veljača 2017. str. 14, 19.
- [3] Bjelovarski list, br. 430, veljača 2017. str. 13, 17.
- [4] Bjelovarski list, br. 431, veljača 2017. str. 2.
- [5] Bjelovarski list, br. 433, ožujak 2017. str. 20, 21.
- [6] Bjelovarski list, br. 434, ožujak 2017. str. 7, 20.
- [7] Bjelovarski list, br. 435, ožujak 2017. str. 10.
- [8] Bjelovarski list, br. 436, ožujak 2017. str. 48.

- [9] Bjelovarski list, br. 437, travanj 2017. str. 7, 20, 21.
- [10] Bjelovarski list, br. 439, travanj 2017. str. 50.
- [11] Bjelovarski list, br. 441, svibanj 2017. str. 8, 26.
- [12] Bjelovarac, br. 3453, siječanj 2017. str. 11, 13.
- [13] Bjelovarac, br. 3455, veljača 2017. str. 2.
- [14] Bjelovarac br. 3464, travanj 2017. str. 29.
- [15] Bjelovarac br. 3466, travanj 2017. str. 4.
- [16] Bjelovarac br. 3467, svibanj 2017. str. 31.

Popis slika

Slika 1. HGK indeks gospodarske snage u 2016. godini

Izvor: <https://www.hgk.hr/documents/hgk-indeks-gospodarske-snage-07201759803f707ec38.pdf>
dostupno 24.09.2017.3

Slika 2. Dom zdravlja kao dio drvne industrije

Izvor: Bjelovarski list, broj 431, veljača 2017.16

Slika 3. Župan Bajs u društvu tadašnjeg ministra Dobrovića i načelnika Emića

Izvor: Bjelovarski list, broj 425, siječanj 2017.18

Slika 4. Anketa koja krši sve profesionalne standarde

Izvor: Bjelovarski list, broj 439, travanj 2017.19

Slika 5. Mini anketom zapostavljena dva kandidata

Izvor: Bjelovarac, broj 3466, travanj 2017.21